

Egil Hovland in memoriam

* 18 oktober 1924 † 5 februari 2013

ELISABET WENTZ-JANACEK

... en ny, jublande sång

Ett dödsbud kommer, väntat eller oväntat. Den vi saknar blir särskilt levande i minnet. En musiker dör, och melodier och klanger gör sig påmind. Jag är säker på att många gått och nynnat på Egil Hovlands koraler den här tiden, kanske *Vi är ett folk på vandring* ur hans Pilgrims-mässa eller Allhelgonapsalmen *De skall gå till den heliga staden*. Båda med Hallqvisttexter i *Den svenska psalmboken*.

Mitt *in memoriam* över Egil Hovland knyts till ett par melodier och till några möten med en av Nordens största tonsättare i vår tid. Nedslag i hans biografi har jag fått hjälp med i Egils gode vän Geir Harald Johannessens stora biografi från 1999, *Englene danser på tangentene* (Lunde Forlag, Oslo).

Det är biskopsskifte i Lunds domkyrka 1971: Martin Lindström lägger ned kråklan. Olle Nivenius tar upp den. Jag kommer från en försenad resa, får ståplats längst ner i den fullsatta kyrkan och dras in i ett psaltaromkväde som är nytt för mig: *Höj jubel till Herren, alla länder*. Omkvädets höjnton Ess kommer överraskande – kanske hade man väntat ett E i en melodislinga utan förtecken. Men då hade det inte varit Hovland! Detta är en av Egil Hovlands psaltarpsalmer från 1969, de som han tillägnat Harald Göransson i den svenska kyrkohandboks-kommitténs första tid. Så många gånger vi sedan har sjungit ut i detta och andra psaltaromkväden i Hovlandtoner! Så många Adventssöndagar från 70-talet och framåt vi har sjungit hans processionsång *Hosianna, Davids son!*

Introitus med församlingsomkväde var temat för ett vintermöte 1974 i Hörby, arrangerat av Förbundet kyrkomusik i Lunds stift. *Med mera*

står det i referatet, och det betydde orgelmusik av den alltmera kände Egil Hovland och ett estradsamtal med honom. Vi kom att tala om tempo för hans psaltarpsalmer, och jag minns att han rekommenderade ett visst lugn. Bra att veta för oss som gärna hade brått.

Det var samma år som lovsången *Måne och sol* tog form, på det märkliga sätt som Egil senare berättade om. Han var djupt bedrövad efter en nära väns död, och just då nådde honom Britt G. Hallqvists Laudamustext för den svenska familjegudstjänsten. Då var det som om änglar landade på notbladet, först med omkvädet, sedan med versen, säger han. De som varit med i våra barnkörer glömmar aldrig *Måne och sol*. Någon gång har den önskats som bröllopspsalm. Och Britt G. önskade den själv, vid maken Stens begravningsgudstjänst 1978 och för sin egen 1997, sjungen av barnkör. Att den nära vännen Egil vid dessa högtider satt vid en av Lunds domkyrkas orglar var naturligt.

Årtalet 1978 i samband med text och/eller melodi i nordiska psalmböcker är ett nyckeltal. Det var det året Svein Ellingsens idé om en nordisk psalmverkstad på Lunds stiftsgård i Båstad realiserades. Vinterveckan där blev mötet för diskussion och inspiration för fem länders författare, tonsättare och hymnologer. Några av våra länders ”kändisar” hade ännu inte mötts ansikte mot ansikte. Spontana duo- och trioformationer uppstod. Egil Hovlands och Britt G. Hallqvists samarbete intensifierades. Deras *Gudstjänst för stora och små barn* togs om hand av Svein Ellingsen för översättning. Texter kunde ifrågasättas, nykompositioner prövas och kritiseras. Jag hittar ett par Hovland-koraler till danska texter i Båstadpärmen. Jag kan inte minnas att vi hade negativa synpunkter på dem.

Minnen från nordisk hymnologisk konferens i Trondhjem 1982 förstärktes nyligen av ett fynd i ett fotokuvert, troligen från en av de sista gångerna jag träffade Egil på konferens. Den glada psalmkvartetten på Marianne Lystrups bild för tidningen Vårt Land verkar inte nedslagen av de pessimistiska tongångar man ibland fick höra om psalmens framtid.

Ett annat hoppfullt möte med Egil: en ungdomlig grupp på 70–80 personer från Fredrikstad befolkar och berikar Helgeandskyrkan och

*Anders Frostenson, Egil Hovland, Svein Ellingsen och Britt G. Hallqvist i Trondhjem 1982.
Foto Marianne Lystrup.*

Domkyrkan i Lund i midsommartid vid 1980-talets början. Det är Glemmen kirkes ungdomskantori och barnkör på några dagars gästspel. Den stora körfamiljen hålls ihop av Egil och hans ljuvligt sjungande hustru Synnøve. De egna musikungdomarna är också med. Från allt som händer de intensiva dygnet är detta vad jag både hör och ser bäst framför mig: *Mannen i trädet*. Det är berättelsen om Sackeus' kallelse, nummer två av tio bibelspel av den genialiska text-tonsättarduon Hallqvist–Hovland (1981). Scenen är mittgången i Domkyrkan. Med handen tryggt i den länge barnkörpappans hand går till slut den lille trädklätraren vägen fram, rak i ryggen med mycken glädje i ögonen.

Mina ögonblicksbilder fogar jag in vid läsningen av Geir Harald Johannessens *Englene danser på tangentene*. Boken är fylld av Egil Hovlands egna ord, man tycker sig höra hans livliga röst. Också när den någon gång går över i harm, för denne fullblodsmusiker engagerade

sig utanför studio och orgelläktare i teologisk, facklig och samhällelig diskussion. Johannessen följer honom igenom alla stadier, alltifrån guttens starka motvilja mot pianolektioner. Det var väl den motviljan som hindrade *pölsemakerens* högt begåvade son från att framstå som ett virtuost underbarn med vad det kunde innebära av press och prestige, tänker jag. Född av fromma och musikutövande föräldrar följde han med dem till missionshuset, lärde sig spela gitarr, blev intresserad av körsång och dirigering. Det lossnade i tidiga tonår vid pianot. Så kom kärleken till orgeln. Samtidigt var det praktiskt arbete han ägnade sig åt som hjälpare i faderns charkuteri. En viss distraktion kunde spåras: musikimpulser kom flygande.

Orgellektioner för Søren Gangfløt i Fredrikstad följdes av högre musikutbildning i Oslo vid den tid den nya sakligheten ställdes mot traditionen (konservatoriet drevs ännu av familjen Lindeman). Domorganisten Arild Sandvold representerade den äldre linjen, Per Steenberg fronderade mot den romantiska. Gregorianik och Palestrinastil öppnade nya perspektiv. Unge Egil skrev preludier till Steenbergs inte sanktionerade koralbok. Men efter några år beställde Sandvold en serie motetter för hela kyrkoåret hos Egil Hovland!

Egil berättar ett stort stycke samtidsmusikhistoria med sin över 170-talet omfattande och mycket varierade verkförteckning. Han har prövat både tolvton, aleatorisk och seriell teknik. Han har skrivit i gängse genrer och i alldeles egna, vid remarkabla tillfällen som kungaparets singning i Nidarosdomen och för våra ”vanliga” söndagar. En enkel körsång är något av det sista jag sett av Egils hand, en *Sommer-salme* daterad 6.10.03 med text av Svein Ellingsen, som slutar: ... *så kan det skje at alle årets dager får del i gleden og blir fylt av sang.*

Han summerar: Jag insåg att jag bör skriva *enklere, vennligere, gjerne mere romantisk* för att komma människor bättre till mötes. Han kom många till mötes!

Vi kan bara säga Tack, Egil.